This Question Paper contains 24 printed pages.

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. : 101578

046(GHE)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

સૂચનાઓ :

1) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ વિભાગ છે.
2) પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
3) પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જવાબ લખો.
4) નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્ન 1 થી 15 ક્રમાંક હેતુલક્ષી પ્રકારના પ્રશ્નો છે. આપેલા ચાર વિકલ્પ (A, B, C, D) પૈકી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો. દરેકનો 1 ગુણ છે.** **[15]**

1) પ્રવૃત્તિની દષ્ટિએ સંચાલન કેવી પ્રવૃત્તિ છે ?
   (A) સર્વવ્યાપી
   (B) બિન કાર્યક્ષમ
   (C) ધ્યેય નિર્ધારણ
   (D) પારદર્શક

2) તળ સપાટીને બીજા કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?
   (A) કાર્યકારી સપાટી
   (B) કર્મચારી સપાટી
   (C) નીતિ વિષયક સપાટી
   (D) અધિકારીઓની સપાટી

3) સંચાલનના સિદ્ધાંતો એટલે શું ?

(A) અનુભવનો નીચોડ છે.

(B) સંચાલકો નક્કી કરે છે.

(C) પ્રયોગોથી નક્કી થાય છે.

(D) મેનેજરો નક્કી કરે છે.

4) આયોજનનું કાર્ય એટલે શું ?

(A) રોજબરોજનું કાર્ય

(B) નિશ્ચિત કાર્ય

(C) પસંદગીનું કાર્ય

(D) મુશ્કેલ કાર્ય

5) સફળ આયોજન માટેની પૂર્વશરત કઈ છે ?

(A) સમયની લાંબી મુદત

(B) સમયની ઓછી મુદત

(C) વ્યવસ્થાતંત્ર

(D) પરિવર્તનશીલતા

6) નીચેનામાંથી કયા વ્યવસ્થાતંત્રમાં વિભાગ કરતા કાર્યને વધુ મહત્ત્વ આપવામાં આવે છે ?

(A) રૈખિક

(B) કાર્યાનુસાર

(C) અવૈધિક

(D) શ્રેણિક

7) નીચેનામાંથી શું સોપી શકાતું નથી ?

(A) સત્તા

(B) જવાબદારી

(C) ઉત્તરદાયિત્વ

(D) કાર્ય

8) બિન સંચાલકીય કર્મચારીઓની પસંદગીની પ્રક્રિયા કેવી છે ?

(A) મુશ્કેલ છે.

(B) ટૂંકી અને સરળ છે.

(C) ખર્ચાળ છે.

(D) લાંબી અને વિશિષ્ટ છે.

9) ભરતી પછીનું બીજું કાર્ય કયું છે.

(A) બઢતી આપવી

(B) પસંદગી કરવી

(C) તાલીમ આપવી

(D) બદલી કરવી

10) દોરવણીની જરૂર કઈ સપાટીએ હોય છે ?

(A) તળ

(B) મધ્ય

(C) ઉચ્ચ

(D) દરેક સપાટીએ

11) અંકુશ એ કેવી પ્રક્રિયા નથી ?

(A) સતત

(B) આંતરિક

(C) જડ

(D) ગતિશીલ

12) સંપત્તિના મહત્તમીકરણનો હેતુ બીજા કયા નામે ઓળખાય છે ?

(A) સામાજિક કલ્યાણ

(B) મૂડી રોકાણ

(C) ચોખ્ખુ વર્તમાન મૂલ્ય

(D) ઇક્વિટી પરનો વેપાર

13) ડિપોઝીટરી ધારો કયા વર્ષે અમલમાં આવ્યો ?

(A) 1991

(B) 1992

(C) 1995

(D) 1996

14) બજારી વિભાવનામાં કોણ કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે ?

(A) પેદાશ

(B) ઉત્પાદન

(C) ગ્રાહક

(D) નફો

15) નીચેનામાંથી કયું કાર્ય બજારીય સંચાલકનું છે ?

(A) માલ વપરાશ યોગ્ય બનાવવો

(B) માલનો સંગ્રહ કરવો

(C) બજાર વિભાજન

(D) વેચાણ

વિભાગ - B

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 16 થી 30 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો. દરેકનો 1 ગુણ છે.** **[15]**

16) સંચાલન એટલે શું ?

17) યંત્રોની ગોઠવણી અને સમારકામને લગતા કાર્યો સંચાલનની કઈ સપાટીએ થાય છે ?

18) M.B.A.નું વિસ્તૃત રૂપ લખો.

19) સમય નિરીક્ષણ એટલે શું ?

20) અંદાજપત્રના પ્રકારો જણાવો.

21) વ્યવસ્થાતંત્ર એટલે શું ?

22) ઉત્તરદાયિત્વ કોને કહેવાય ?

23) કર્મચારીઓની પસંદગી માટે લેવાતી કસોટીઓના નામ જણાવો.

24) પસંદગી પ્રક્રિયાનો આધાર જણાવો.

25) નફા ભાગ એટલે શું ?

26) આયોજનને સંચાલનના કયા કાર્ય સાથે ગાઢ સંબંધ છે ?

27) શેરહોલ્ડરોને ડિવિડન્ડ કયા સ્વરૂપે ચૂકવી શકાય ?

28) કઈ જામીનગીરી બહાર પાડવાનો ખર્ચ પ્રમાણમાં ઓછો આવે છે ?

29) વેચાણ વૃદ્ધિ એટલે શું ?

30) બ્રાન્ડિંગ એટલે શું ?

વિભાગ - C

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 31 થી 47 સુધીના કોઈપણ 13 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. દરેકના 2 ગુણ છે.** **[26]**

31) સંકલનનો અર્થ આપો.

32) સંચાલનની ઉચ્ચ સપાટીએ કોનો સમાવેશ થાય છે ?

33) કિંમત અંગેના નિર્ણયોમાં કઈ કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?

34) વૈજ્ઞાનિક સંચાલનનો અર્થ આપો.

35) ગૌણ યોજના કોને કહેવાય ?

36) નીતિ એટલે શું ?

37) વૈધિક અને અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્રનો અર્થ આપો.

38) શ્રેણિક વ્યવસ્થાતંત્રનો ચાર્ટ / સંરચના દોરો.

39) વિકેન્દ્રીકરણ ક્યારે શક્ય બને છે ?

40) પ્રતિક્ષા યાદી સમજાવો.

41) ધંધાકીય કસોટી અને મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી દ્વારા શું જાણી શકાય છે ?

42) અંકુશ કઈ રીતે આંતરિક પ્રક્રિયા ગણાય ?

43) નાણાં બજારનાં સાધનો કયાં છે ?

44) ડિમટિરિયલાઈઝેશન એટલે શું ?

45) લેબલિંગના ઉપયોગો જણાવો.

46) માલનો સંગ્રહ શા માટે કરવામાં આવે છે ?

47) વિતરણનાં માધ્યમોના પ્રકારો જણાવો.

વિભાગ - D

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 48 થી 59 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 8 પ્રશ્નોના મુદાસર જવાબ આપો. દરેકના 3 ગુણ છે.** **[24]**

48) પીટર એફ. ડ્રકરનું સંચાલન ક્ષેત્રે પ્રદાન સમજાવો.

49) રૈખિક વ્યવસ્થાતંત્રનો અર્થ અને રચના સમજાવો.

50) સત્તા સોંપણીનાં મૂળ તત્ત્વો વિશે સમજાવો.

51) વ્યવસ્થાતંત્રની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો. (કોઈપણ છ)

52) દોરવણીની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો. (કોઈપણ છ)

53) બિન નાણાકીય પ્રોત્સાહનની સમજ આપો.

54) અંકુશ એ સંચાલનનું છેવટનું કાર્ય છે ? શા માટે ?

55) નાણાકીય સંચાલનનું મહત્ત્વ સમજાવો.

56) કુલ કાર્યશીલ મૂડી અને ચોખ્ખી કાર્યશીલ મૂડી વચ્ચેનો તફાવત. (કોઈપણ ત્રણ મુદ્દા)

57) ટ્રેઝરી બિલની સમજ આપો.

58) બજાર પ્રક્રિયા અને વેચાણ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. (કોઈપણ ત્રણ મુદ્દા)

59) સારા વેચાણ કર્તાની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

વિભાગ - E

■ **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 60 થી 65 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 4 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ આપો. દરેકના 5 ગુણ છે.** **[20]**

60) માર્કેટિંગ (બજારીય) સંચાલનનો અર્થ આપી તેના કાર્યો સમજાવો.

61) સંચાલનના ઉચ્ચ સપાટી અને મધ્ય સપાટી વચ્ચેનો તફાવત આપો.
(કોઈપણ પાંચ)

62) યોજનાના પ્રકારો સમજાવો.

63) કર્મચારી વ્યવસ્થાનો અર્થ આપી મહત્ત્વ સમજાવો.

64) ભરતી એટલે શું ? બાહ્ય પ્રાપ્તિસ્થાનો સમજાવો.

65) માસ્લોની જરૂરિયાતોનો અગ્રતાક્રમ આકૃતિ સહિત સમજાવો.

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

046(H)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] ***[Maximum Marks : 100***

सूचनाएँ :

1) इस प्रश्न पत्र में कुल पाँच विभाग हैं।

2) प्रश्नों के दाहिनी ओर अंक दिए गए हैं।

3) प्रश्नों के साथ दी गई सूचनाओं के अनुसार ही उत्तर दीजिए।

4) नया विभाग नए पन्ने से आरंभ कीजिए।

विभाग -A

■ **नीचे दिए गए प्रश्न 1 से 15 तक हेतुलक्षी प्रकार के प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक हैं :** [15]

1) प्रवृत्ति की दृष्टि से संचालन कैसी प्रवृत्ति है?

(A) सर्वव्यापी

(B) अकार्यक्षम

(C) लक्ष्य निर्धारण

(D) पारदर्शक

2) निम्न स्तर को दूसरे किस नाम से जाना जाता है?

(A) कार्यकारी स्तर

(B) कर्मचारी स्तर

(C) नीति विषयक स्तर

(D) अधिकारियों का स्तर

3) संचालन के सिद्धान्त अर्थात् क्या ?

(A) अनुभव का निचोड़

(B) संचालक निश्चित करते हैं।

(C) प्रयोगों से निश्चित होते हैं।

(D) मैनेजर निश्चित करते हैं।

4) आयोजन का कार्य अर्थात् क्या?

(A) दैनिक कार्य

(B) निश्चित कार्य

(C) चुनाव का कार्य

(D) कठिन कार्य

5) सफल आयोजन के लिए पूर्व शर्त क्या है?

(A) समय की दीर्घ अवधि

(B) समय की अल्प अवधि

(C) व्यवस्था तंत्र

(D) परिवर्तनशीलता

6) निम्न में से किस व्यवस्था तंत्र में विभाग की तुलना में कार्य को अधिक महत्त्व दिया जाता है?

(A) रेखीय

(B) कार्यानुसार

(C) अनौपचारिक

(D) श्रेणिक

7) निम्न में से क्या नहीं सौंपा जा सकता है?

(A) अधिकार

(B) दायित्व

(C) उत्तरदायित्व

(D) कार्य

8) असंचालकिय कर्मचारियों की चयन की प्रक्रिया कैसी है?

(A) कठिन है

(B) संक्षिप्त और सरल है

(C) खर्चीली है

(D) लंबी और विशिष्ट है

9) भर्ती के पश्चात् दूसरा कार्य कौन-सा है?

(A) पदोन्नति देना

(B) चयन करना

(C) प्रशिक्षण देना

(D) स्थानान्तरण

10) मार्गदर्शन की आवश्यकता किस स्तर पर होती है?

(A) निम्न

(B) मध्य

(C) उच्च

(D) प्रत्येक स्तर

11) नियंत्रण कैसी प्रक्रिया नहीं है?

(A) सतत

(B) आन्तरिक

(C) जड़

(D) गतिशील

12) अधिकतम संपत्ति के उद्देश्य को दूसरे किस नाम से जाना जाता है ?

(A) सामाजिक कल्याण

(B) पूँजी विनियोग

(C) शुद्ध वर्तमान मूल्य

(D) इक्विटी का व्यापार

13) डिपॉजिटरी कानून कौन से वर्ष में लागू हुआ?

(A) १९९१

(B) १९९२

(C) १९९५

(D) १९९६

14) बाजारी धारणा में कौन केन्द्र स्थान में होता है?

(A) उत्पाद

(B) उत्पादन

(C) ग्राहक

(D) लाभ

15) निम्न में से कौन-सा कार्य बाजार संचालन का है?

(A) माल उपयोग योग्य बनाना

(B) माल का संग्रह करना

(C) बाजार विभाजन

(D) विक्रय

विभाग -B

■ **निम्नलिखित प्रश्न क्रमांक 16 से 30 तक के प्रश्नों के एक वाक्य में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 1 अंक है :** **[15]**

16) संचालन अर्थात् क्या?

17) यंत्रों की व्यवस्था और मरम्मत कार्य संचालन के किस स्तर पर होता है?

18) M.B.A. का विस्तृत रूप लिखिए।

19) समय निरीक्षण अर्थात् क्या?

20) अंदाज पत्र के प्रकार बताइए।

21) व्यवस्थातंत्र अर्थात् क्या?

22) उत्तरदायित्व किसे कहते हैं ?

23) कर्मचारियों के चुनाव के लिए ली जाने वाली परीक्षाओं के नाम बताइए।

24) चुनाव प्रक्रिया के आधार बताइए।

25) लाभ भाग अर्थात् क्या?

26) आयोजन का संचालन के किस कार्य के साथ घनिष्ठ (गाढ़ा) संबंध है?

27) शेयर होल्डरों को डिविडन्ड किस स्वरूप में चुकाया जा सकता है?

28) कौन-सी जामिनगिरी निर्गमित करने का खर्च प्रमाण में कम आता है?

29) विक्रय वृद्धि अर्थात् क्या ?

30) ब्रान्डिंग अर्थात् क्या?

विभाग -C

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 31 से 47 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 13 प्रश्नों के संक्षिप्त में उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 2 अंक हैं :** **[26]**

31) संकलन का अर्थ बताइए।

32) संचालन के उच्च स्तर में किसका समावेश होता है?

33) मूल्य संबंधी निर्णयों में कौन-कौन सी बातों का समावेश होता है?

34) वैज्ञानिक संचालन का अर्थ बताइए।

35) गौण योजना किसे कहते हैं?

36) नीति अर्थात् क्या?

37) औपचारिक और अनौपचारिक व्यवस्थातंत्र का अर्थ बताइए।

38) श्रेणिक व्यवस्थातंत्र का चार्ट / ढाँचा बनाइए।

39) विकेन्द्रीकरण कब संभव होता है?

40) प्रतीक्षा सूची समझाइए।

41) व्यवसायिक परीक्षा और मनोवैज्ञानिक परीक्षा द्वारा क्या जाना जा सकता है?

42) नियंत्रण को किस प्रकार आंतरिक प्रक्रिया माना जाता है?

43) द्रव्य बाजार के साधन कौन-से हैं?

44) डिमटिरियलाइजेशन अर्थात् क्या?

45) लेबलिंग के उपयोग बताइए।

46) माल का संग्रह किसलिए किया जाता है?

47) वितरण माध्यम के प्रकार बताइए।

विभाग -D

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 48 से 59 तक के प्रश्नों में से किन्हीं 8 प्रश्नों के मुद्दासर उत्तर लिखिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं :** **[24]**

48) पीटर ऐफ ड्रकर का संचालन के क्षेत्र में योगदान बताइए।

49) रैखिक व्यवस्थातंत्र का अर्थ एवं रचना समझाइए।

50) अधिकार सौंपने के मूल तत्त्वों के विषय में समझाइए।

51) व्यवस्थातंत्र के लक्षण, कोई भी छः मुद्दे समझाइए।

52) मार्गदर्शन के लक्षण, कोई भी छः मुद्दे समझाइए।

53) बिन मौद्रिक या अमौद्रिक प्रोत्साहन समझाइए।

54) नियंत्रण संचालन का अंतिम कार्य है? किसलिए ?

55) वित्तीय संचालन का महत्त्व समझाइए।

56) कुल कार्यशील पूँजी तथा शुद्ध कार्यशील पूँजी के बीच अन्तर स्पष्ट कीजिए (कोई भी तीन मुद्दे)।

57) ट्रेजरी बिल अर्थात् क्या? समझाइए।

58) बाजार प्रक्रिया तथा विक्रय के बीच का अन्तर समझाइए (कोई भी तीन मुद्दे)।

59) अच्छे विक्रयकर्ता के लक्षण बताइए।

विभाग - E

■ **नीचे दिए गए प्रश्न क्रमांक 60 से 65 तक के प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के विस्तारपूर्वक उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न के लिए 5 अंक हैं :** **[20]**

60) बाजार (मार्केटिंग) संचालन का अर्थ बताकर उसके कार्य समझाइए।

61) संचालन के उच्च स्तर और मध्य स्तर के बीच अन्तर स्पष्ट कीजिए (कोई भी पाँच मुद्दे)।

62) योजना के प्रकार समझाइए।

63) कर्मचारी व्यवस्था का अर्थ बताकर उसका महत्त्व समझाइए।

64) भर्ती अर्थात् क्या ? बाह्य प्राप्ति स्थान समझाइए।

65) मास्लो की आवश्यकताओं का अग्रताक्रम आकृति सहित समझाइए।

◆◆◆

Seat No.: | | | | | | | |

Sl. No. :

046(E)

(May, 2021)

Time : 3 Hours] *[Maximum Marks : 100*

Instructions :

1) **This question paper contains Five sections.**
2) **Figures to the right side indicate full marks for the questions.**
3) **Answers should be written according to the instructions only.**
4) **Start new section on a new page.**

SECTION - A

■ **Questions from 1 to 15 are multiple choice type questions. Each question contains four options (A, B, C, D) select the correct one and write. Each question carries 1 mark :** **[15]**

1) What type of an activity is management?

   (A) Universal

   (B) Inefficient

   (C) Defining objectives

   (D) Transparent

2) What is the other name for bottom level management?

   (A) Functional level

   (B) Workers level

   (C) Policy making level

   (D) Officers' level

3) What are the principles of management?

(A) Result of experience

(B) Management decide them

(C) Decided by experiments

(D) Managers decide them

4) Planning function means________

(A) routine function

(B) fixed function

(C) function of choice

(D) difficult function

5) What is pre-condition for successful planning?

(A) Long term

(B) Short term

(C) Organisation

(D) Flexibility

6) In which type of organisation, work is given more importance than department?

(A) Linear

(B) Functional

(C) Informal

(D) Matrix

7) What can not be delegated from the following?

(A) Authority

(B) Responsibility

(C) Accountability

(D) Work

8) Selection procedure for non managerial staff is?

(A) Difficult

(B) Short and simple

(C) Expensive

(D) Long and special

9) _______is the second step after recruitment.

(A) To give promotion

(B) Selection

(C) Training

(D) Transfer

10) At which level of management, direction is required?

(A) Bottom

(B) Middle

(C) Top

(D) All of them

11) Controlling is not a _____process.

(A) continuous

(B) internal

(C) rigid

(D) dynamic

12) By which other names is the objective of wealth maximisation known?

(A) Social welfare

(B) Capital investment

(C) Net present value

(D) Trading on equity

13) In which year Depository Act came into existence?

(A) 1991

(B) 1992

(C) 1995

(D) 1996

14) In marketing management _____ is at the centre.

(A) Product

(B) Production

(C) Customer

(D) Profit

15) Which of the following is the function of a marketing manager?

(A) Making the goods consumable

(B) Storages of Goods

(C) Market segmentation

(D) Sales

SECTION - B

■ **Question nos. 16 to 30 are very short answer type questions. Answer each of them in one sentence only. Each question carries 1 mark:** **[15]**

16) What is management?

17) Which level of management does the function of machinery layout and repairing?

18) Give the full form of M.B.A.

19) What is time study?

20) State types of budget.

21) What is Organisation?

22) What do you mean by Accountability?

23) State the names of various types of tests conducted for selection process.

24) Which is the base of the selection process?

25) What do you mean by profit sharing?

26) With which functions of management is planning closely related?

27) In which form dividend can be paid to the shareholders?

28) For which type of security issue, the expense is comparatively less?

29) What is sales promotion?

30) What is Branding?

SECTION - C

- **Answer Any thirteen of the following question nos. 31 to 47 in short. Each question carries 2 marks:** **[26]**

31) What is co-ordination?

32) Who are included in the top level management?

33) Discuss various elements of price-mix.

34) What is the meaning of scientific management?

35) What is subsidiary plan?

36) What do you mean by policy?

37) Give the meaning of formal and informal organisation.

38) Prepare the structure showing matrix organisation.

39) When is Decentralisation possible?

40) Explain the term 'Waiting List'.

41) What can be known through trade test and psychological tests?

42) How is controlling an internal process?

43) What are the instruments of money market?

44) What is Dematerialisation?

45) List out the advantages of Labelling.

46) What is the need of 'Storage of goods'?

47) Give the types of channels of Distribution.

SECTION - D

- **Answer Any Eight of the following question nos. 48 to 59 in short. Each question carries 3 marks:** **[24]**

48) Discuss the contribution of Peter F. Drucker in the field of management.

49) Discuss the meaning and formation of Linear Organization.

50) Explain the elements of delegation of authority.

51) Explain any six characteristics of organising.

52) Explain the characteristics of direction (Any Six).

53) Discuss the Non-Financial incentives.

54) Is controlling an end activity of management? Why?

55) Explain the importance of financial management.

56) Give the difference between Gross working capital and Net working capital (Any three points).

57) What are Treasury Bills? Explain.

58) Explain the difference between selling and marketing (Any three points).

59) Mention the characteristics of a 'Good Sales Man'.

SECTION - E

- **Answer Any Four of the following question nos. 60 to 65 in detail. Each question carries 5 marks :** **[20]**

60) Define marketing management and explain its functions.

61) Give the difference between Top and Middle level management. (Any five points).

62) Discuss the types of planning.

63) Explain the meaning and importance of staffing.

64) What is Recruitment? Discuss in detail the external sources of recruitment.

65) Explain the Maslow's hierarchy of needs with diagram.

◆◆◆